

Budget og Regnskab.

Af

Niels Westergaard.

I videste Betydning er et Regnskab en talmæssig Redegørelse for et vist Resultat. Den almindelige Betydning af Ordet sigter dog kun til økonomiske Resultater. Naar Redegørelsen angaar et endeligt Resultat, f. Eks. et udført Anlæg, et besørget Hverv, taler man om et afsluttet Regnskab; angaar det derimod Udviklingen hen imod Resultatet, taler man om et løbende Regnskab. Vil man af et saadant se, hvor vidt man i et givet Øjeblik er naaet, foretager man en Afstemning, som altsaa viser det foreløbige økonomiske Resultat. Drejer det sig om en vedvarende Udvikling, maa man for at kunne bedømme Resultatet foretage periodiske Afstemninger. Den Økonomi, der ligger til Grund for det offentlige og private Liv, er knyttet til Aarets Vekslen, og man foretager derfor her Afstemninger aarvis eller for en Periode af fulde Aar. Ved Regnskab tænker man da særlig paa den talmæssige Redegørelse for Resultatet af den periodiske Afstemning, der i Almindelighed foregaar hvert Aar, saa at Regnskabet bliver et Aarsregnskab.

Regnskabsførelsen har en dobbelt Hensigt. Den skal give Garanti mod dem, hvem Økonomiens Førelse helt eller delvis er betroet, idet man af Regnskabet skal kunne se, om de har ført Økonomien, som de burde, og at det Resultat, der faktisk forefindes, er rigtigt. Dette skal stemme med det, der fremgaar af Regnskabet, der skal vise, hvorledes det fremkommer, idet de enkelte Momenter, hvorpaa det beror, saa vidt muligt selvgyldigt dokumenteres (Regnskabsbilag). Ved Fremstillingen af Resultatets Fremkomst naas tillige den anden Hensigt med Regnskabsførelsen: at give Underretning til Eftertiden, som har Interesse af denne Viden, naar den ønsker igen at fremkalde det samme eller et lignende Resultat. Paa Grund af den periodiske Regelmæssighed kan man af et forløbet Aars Regnskab eller endnu bedre af en Række af Aarsregnskaber med Hensyntagen til de Forandringer, man ønsker at gennemføre eller venter vil indtræffe, med en vis Sandsynlighed forudberegne et kommende Aars økonomiske Udvikling og dennes Resultat. Den talmæssige Redegørelse for en saadan Forudberegning kalder man et Budget.

For at muliggøre Afstemning af det løbende Regnskab maa de efterhaanden fremkomne økonomiske Resultater opføres omsatte efter en fælles Værdimaaler. I Nutidens Økonomi maa denne Værdimaaler være Penge, og Regnskabet bliver altsaa en talmæssig afstemt Redegørelse for en forløben Perodes økonomiske Resultater, omsatte i Penge, og Budgettet den talmæssig afstemte, i Penge ansatte Beregning af den kommende Perodes Økonomi.

I denne Forstand taler man om Budget baade i

den private og den offentlige Økonomi. Ved Budgettet tænker man dog særlig paa den offentlige Økonomi og indenfor denne specielt paa de Forhold, under hvilke den anordnende og forvaltende Myndighed findes hos forskellige selvstændige, iøvrigt sideordnede Organer. Den anordnende Myndighed angiver det økonomiske Resultat, der skal tilstræbes, og i større og mindre Grad, ad hvilken Vej det skal søges, og den forvaltende Myndighed er forpligtet til at følge den givne Rettesnor. Denne Rettesnor drages ved Budgettet, der altsaa ikke blot indeholder den paa et Skøn over den kommende økonomiske Situation baserede Vejledning for en Periodes Økonomi, men tillige den bindende Norm for Økonomiens Forvaltere. I hvilket Omfang Rettesnoren er fulgt og det ventede Resultat naaet, oplyses gennem Regnskabet, der derfor maa vise ikke blot Resultatet, men om det er naaet paa den Maade, Budgettet foreskrev eller forudsatte. Det maa altsaa slutte sig nøje til Budgettet, hvis Detaljering det maa følge. Paa den anden Side maa Budgettet, der er Spørgsmaalet, paa hvilket Regnskabet skal give Svar, ikke spørge om andet end hvad der regnskabsmæssigt kan gives Svar paa. Budgettet kan derfor kun forandre sit Omraade, naar en Forandring i Regnskabsvæsenet kan gøre det muligt for Regnskabet at følge Budgettet.

Selv det mest fuldkomne Regnskab viser ikke alle Periodens Resultater af økonomisk Betydning. Der er Forandringer, der ikke eller ikke tilstrækkelig nøjagtigt lader sig konstatere, ialtfald ikke for en saa kort Periode, f. Eks. faste Ejendommens Stigen og Falden i Handelsværdi, Jordens Forbedring eller Forringelse gennem den Maade, den behandles, Skovenes Værdi-

førøgelse gennem Træernes Vækst eller Forningelse gennem de i Naturen raadende Forhold. Det er ikke ualmindeligt, at Regnskaber ikke er anlagt paa at vise den virkelige Værdi af de af samme omfattede Børs-effekter, som jo dog kan konstateres. Der kan tænkes andre Forhold af Betydning for Periodens hele økonomiske Resultat, som maa lades uoplyst efter Regnskabets Form, f. Eks. det aarlige Svind i Materialbeholdningen, den aarlige Forringelse af Anlæg og Inventar. Der er et vidt Spillerum indtil det Regnskab, der kun kan konstatere de økonomiske Resultater, der har givet sig kontant Udslag derved, at Penge er gaaet ind i eller ud af Kassen, det rene Kasseregnskab. Lavere kan man ikke gaa i sine Fordringer til et Pengeregnskab. I jo større Omfang det kan medtage de økonomiske Resultater, der ikke giver sig kontant Udslag, desto fyldigere og sikrere Billede kan man faa af Periodens Økonomi.

Budgettets Indhold er altsaa ganske afhængigt af, hvad der kan vises gennem det Regnskab, der skal aflægges, naar Perioden er forløben. Maa dette efter den Regnskabsordning, der hersker, aflægges som rent Kasseregnskab, maa Budgettet blive et rent Kassebudget. Paa den anden Side bør Budgettet for at opfylde sin Hensigt udstrække sit Omraade lige saa langt, Regnskabsformen giver Mulighed for.

Saa vel Statens som næsten alle vore Kommunes Regnskaber aflægges som Kasseregnskaber. Helt rent Kasseregnskab er vel intet af dem. Men forsaavidt de gaar videre, opretholder de Kasseregnskabsformen, idet de gennem et Versursystem fører de Poster, der ikke er Kasseposter, gennem Kassebogen. Enderesul-

tatet viser kun Fremgangen eller Tilbagegangen i Kassebeholdningen.

Den private Forretning kan ikke nøjes med blot at faa oplyst dette Resultat. Den har Vinding til Formaal, og den maa kunne se af sit Regnskab, om den betaler sig og derfor bør opretholdes. Formuefremgang er Vinding, Formuetilbagegang er Tab. Regnskabet maa vise, om Aaret er endt med Forøgelse eller Forringelse af Formuen. Derom kan Kasseregnskabet intet vise. Fremgang i Kassebeholdningen behøver ikke at skyldes Formuefremgang. Den kan være fremkommen ved, at Aktiver er omsatte i kontante Penge, eller at Passiverne er forøgede ved kontante Laan. Tilbagegang i Kassebeholdning kan finde Sted uden Formuetilbagegang, naar Aktiverne forøges mod kontant Udbetaling, eller Passiverne formindskes ved kontant Indfrielse. Formuens Forøgelse eller Formindskelse (Vinding og Tab) afhænger af 2 Momenter: Differencen mellem Frembringelse og Forbrug og Differencen mellem Formuens Vækst gennem Værdistigning og dens Svinden gennem Værdifald og Forringelse uden Forbrug (Tilintetgørelse). Om intet af disse Forhold kan Kasseregnskabet give nogen Oplysning. Det bogfører ikke Aarets Frembringelse — dette Ord taget i vid Betydning som omfattende saavel Produktion som Opstaaen af Formuekrav —, men kun hvad den indbringer i Aarets Løb gennem kontant Omsætning (Salg eller Inddrivelse), og det bogfører for det paagældende Aar alt, hvad der i dette kontant indkommer, selv om det skyldes tidligere Aars Frembringelse og altsaa kun er kontant Omsætning af beholden Formue. Det bogfører ikke Aarets Forbrug,

men Aarets kontante Udbetalinger; det oplyser ikke, hvad der forbruges i Aaret af Ting, der ikke indkøbes, eller af tidligere Aars Indkøb, og det medtager som Udgift for Aaret alt, hvad der i dette betaales, selv om det er for tidligere Aars Indkøb eller til senere Aars Forbrug eller for noget, der slet ikke er Genstand for Forbrug, idet Indkøbet blot tilsigter en Omsætning af Kassebeholdning i andre Formueværdier. Hvad det zdet Moment angaar, der betinger Formuens Forøgelse eller Formindskelse, oplyser Regnskabet kun Differencen mellem Værdistigning og Værdifald, naar den paa-gældende Formuedel er baade købt og solgt mod kontant Betaling indenfor Aaret, og viser kun den materielle Formueforringelse, der bestaar i Tilintetgørelse af kontante Penge.

Den private Forretnings Regnskab tager derfor sit Udgangspunkt ikke fra sin Kassebeholdning, men fra sin Formuebeholdning ved Aarets Begyndelse. Gennem sit Driftsregnskab viser den Aarets hele Frembringelse og Forbrug, omsat i Pengeværdi. Aarets Frembringelse bringer Stigning i Formuebeholdningen, Aarets Forbrug bringer Forringelse. Differencen mellem Aarets Frembringelse og Forbrug, Driftsregnskabets Overskud eller Underskud, viser Aarets Formuefremgang eller Formuetilbagegang som Følge af Forretningens Drift. Denne Difference føres over paa et Regnskab over Aarets Vinden og Tab, der desuden optager de Værdistigninger, Værdifald og Formuetab, der er uafhængige af Forretningens Drift. Overskudet eller Underskudet paa dette Regnskab viser Aarets samlede Formuefremgang eller Formuetilbagegang, der paa Kapitalregnskabet lægges til

eller trækkes fra Formuebeholdningen ved Aarets Begyndelse, hvorved fremkommer Formuebeholdningen ved Aarets Slutning. I Statusoversigten opløses denne Beholdning i Aktiver og Passiver, og de særlige Regnskaber for hvert Aktiv og Passiv viser, hvorledes de i Aarets Løb er forandrede fra sidste Status. Aktivets Regnskab viser, hvorledes det er steget ved Tillæg af Aarets Frembringelse, ved Værdistigning eller ved Omsætning med andre Formuedele eller falden gennem Aarets Forbrug, ved Værdiforringelse eller Tilintetgørelse eller ved Omsætning med andre Formuedele, og Passivets Regnskab, hvorledes det er steget ved Forøgelse af et Aktiv eller faldet ved Afgang fra et Aktiv. Saaledes vil det særlige Regnskab over Kassebeholdningen paa samme Maade som Kasseregnskabet vise, hvorledes den i Aarets Løb er stegen eller falden.

Man bør selvfølgelig ikke gøre sit Regnskab mere vidtløftigt end man behøver det. Hvis Staten eller Kommunen kun har Brug for Oplysning om Kassebeholdningens Størrelse, er der ingen Anledning til at føre andet end et Kasseregnskab.

Paa Forhaand er det ikke rimeligt at antage, at Oplysning om Formuens Fremgang eller Tilbagegang skulde være uden Interesse for Staten og Kommunen. De har ganske vist ikke den Interesse, som for den private Forretning ligger i, at Formuens Forøgelse eller Formindskelse gennem Forretningens Drift er afgørende for Spørgsmaalet om Forretningens Opretholdelse. Staten og Kommunen maa vedblive at bestaa uden Hensyn til, om det aarlige Forbrug afholdes gennem Aarets Frembringelse, eventuelt ved Udskrivning hos Aarets Skatte-

ydere, eller det ved Forbrug af Formue eller Stiftelse af Gæld afholdes paa Efterkommernes Bekostning. Men det er et selvgyldigt Princip for Staten og Kommunen som for den private Mand, at man saa vidt muligt bør dække sine aarlige Livsfornødenheder gennem sine aarlige Indtægter og ikke afholde dem gennem Forbrug af Formue eller Stiftelse af Gæld. Naar det Offentlige er i Stand til at dække Differencen mellem Aarets Frembringelse og Forbrug gennem Paaligning af Skatter, har det Interesse i at kunne paaligne saa meget, at Formuen ikke behøver at angribes. Paa den anden Side har Aarets Skatteydere Krav paa, at der ikke paalignes dem mere end nødvendigt til Dækning af Aarets Udgifter, idet man overdriver Skattekravet, naar det benyttes til den rene Opsamling af Formue eller til Dækning af ekstraordinære Formuetab, som hvis den beholdne Formue ikke kan dække dem, i alt Fald bør fordeles paa flere Aars Skatteydere. Staten og Kommunen har altsaa ligesaa vel som den private Forretning Interesse i Oplysning om Formuens aarlige Forøgelse eller Formindskelse, og Regnskabet bør derfor kunne vise denne Bevægelse.

Selv om kun et Regnskab som den private Forretnings kunde give Staten og Kommunen nøjagtigst mulig Oplysning om Formuens aarlige Forøgelse eller Formindskelse, kunde det være, at den for det Offentlige i saa væsentlig Grad faldt sammen med Forskellen mellem Aarets kontante Omsætning af Frembringelse og Indkøb til Forbrug, at man kunde nøjes med de Oplysninger, Kasseregnskabet gav. Som tidligere nævnt, kan selv det mest fuldkomne Regnskab ikke vise enhver aarlig

Forøgelse eller Formindskelse af Formuen, og som nedenfor skal ses, er det desuden paa flere Punkter baseret paa et Skøn; det giver saaledes ikke Garanti for fuld Overensstemmelse med Virkeligheden, og dog maa man alaa sig til Ro med det. Det kunde paa samme Maade være, at Statens og Kommunens Kasse-regnskab i tilstrækkelig Grad kunde sikre saavel Aarets Skatteydere som Fremtiden mod Uret.

Den Formueforandring, Vinden og Tabs Regnskabet skal konstatere, spiller ikke saa stor Rolle for Staten og Kommunen. For de Aktiver, det Offentlige besidder, vil man kun for Børseffekters Vedkommende kunne konstatere den aarlige Værdiforringelse, og af Børseffekter vil det Offentlige i Reglen eje stabilere Effekter, hvis smaa Udsving i det lange Løb vil hæve hinanden. De ekstraordinære Formuetab, der efter Karakteren af det Offentliges Aktiver vil være sjældne og, naar de indtræffer, uden Indflydelse paa Størrelsen af det Beløb, der skal tilvejebringes gennem Skatter, kan man oplyse udenfor Regnskabet. Det ordinære Formuetab, der finder Sted gennem Tab paa udestaaende Fordringer og Vare- og Materialsvind, kan naturligvis være forskelligt fra Aar til Aar, men i det lange Løb vil det være nogenlunde regelmæssigt, og Udslagene i de enkelte Aar ubetydelige i Forhold til Størrelsen af Aarets Indtægter og Udgifter. Det Beløb, hvormed de uerholdelige Fordringer ikke forøger Kasseregnskabet's Indtægtsside, og det Beløb, hvormed Indkøb til Erstatning for Svind forøger dets Udgiftsside, vil for det Offentlige nogenlunde svare til, hvad man aarlig vilde afskrive af udestaaende Fordringer og af Svind paa et Forretningsregnskab. Man kunde paa Kasse-

regnskabet afsondre de Kasseindtægter og Kasseudgifter, der ikke skyldtes kontant Omsætning af Frembringelse og Indkøb til Forbrug, men blot en Omsætning mellem Kassebeholdning og øvrige Aktiver og Passiver. Naar man derefter kunde gaa ud fra, at de øvrige Kasseindtægter og Kasseudgifter i deres aarlige Beløb omtrent svarede til Aarets Frembringelse og Forbrug, vilde Kasseregnskabet kunne virke tilstrækkelig fyldestgørende.

Statens og Kommunernes Regnskabsopstilling maatte i hvert Fald væsentlig forandres. Den samler ganske vist den betydeligste Del af de Kassebevægelser, der alene angaar Formuen, paa Indtægtsposten: Indtægt ved Forbrug af Formue og Stiftelse af Gæld, og Udgiftsposten: Udgift til Erhvervelse af Formue og Afdrag paa Gæld (Finanslovens §§ 9 og 27), men spredte over de øvrige Konti findes adskillige Ind- og Udbetalinger, som kun tager Sigte paa Formueomsætning, uden at det altid er muligt at udskille dem eller endog at paavise dem. Saaledes findes, for at tage Finansloven, paa § 26: andre og overordentlige Statsudgifter, en betydelig Masse Anlægs- og Grundkøbsudgifter, iblandet rene Driftsudgifter. Paa alle de øvrige Konti, som fortrinsvis er Driftskonti, findes tilsammen adskillige Millioner Kroners utvivlsomme Anlægsudgifter, saaledes paa § 23 et Beløb i Reglen over 1 Mill. Kr. til Krigsskibe. Hvad der skjuler sig paa de forskellige Vedligeholdelseskonti af Anlægs- og Inventarforøgelsesudgifter, er sikkert betydeligt. Under de militære Ministeriers Udgifter til Vedligeholdelse af Materiel og Beholdninger findes utvivlsomt Udgifter til deres Forøgelse. Desuden kan man ogsaa udenfor §§ 9, 26 og 27 finde Udgifter til Ydelse af Laan og Indtægter ved Salg af Aktiver og Tilbagebetaling af Laan.

Kasseregnskabet maatte altsaa i ethvert Fald forandres saaledes, at alle de Indbetalinger og Udbetalinger, der kun betød Formueomlægning ved Omsætning mellem Kassebeholdning og andre Aktiver og Passiver, samledes i særlige Hovedkonti, for at man i Differencen mellem de øvrige Indtægts- og Udgiftsposters Hovedsum kunde have en Maalestok for Formuens Forøgelse eller Formindskelse som Følge af Aarets Drift. Man kunde da maaske slaa sig til Ro med, at Staten og Kommunen som Regel kunde regne med at faa omsat Aarets Frembringelse i kontante Penge samme Aar, og at de i Aarets Løb opstaaede Retskrav indfriedes saa tidlig, at Udbyttet kunde komme til Indbetaling samme Aar, især da Aarets Kassebog holdes aaben for Indbetalinger og Udbetalinger, Aaret vedkommende, i en Periode af i Reglen 3 Maaneder efter Aarets Slutning. Ligeledes kunde man regne med, at det var Aarets Forbrug, der i alt væsentligt dækkedes ved Indkøb, betalte indenfor Aaret eller dets Supplementsperiode. I alt Fald vilde de Indtægts- og Udgiftsbeløb, der skyldtes foregaaende Aars Frembringelse eller tidligere og senere Aars Forbrug, være nogenlunde de samme hvert Aar og svare til de af Aarets Frembringelser, der først i senere Aar giver kontant Udslag, og til Forbrug af Værdier, betalte i andre Aar. At Frembringelse til eget Brug og Forbrug af egne Frembringelser ikke fremgik af Kasseregnskabet, vilde i den her gældende Henseende ikke være til Ulæmpe, da Indtægt og Udgift vilde hæve hinanden.

Der er imidlertid en Udgiftspost, som Kasseregnskabet intet oplyser om, og som derfor heller ikke findes paa Statens og Kommunens Regnskab, uagtet

den er af væsentlig Betydning for Bedømmelsen af Formuens Forøgelse eller Formindskelse i Aarets Løb, det er Udgiften ved Forbrug af Anlæg og Inventar. Naar Aarets Forbrug skal dækkes af Aarets Frembringelse, kan man ikke bortse fra Forbruget af Anlæg og Inventar. Har man anvendt Kapital til Indkøb af et Inventar eller Udførelse af et Anlæg, som f. Eks. en Skole, et Krigsskib, et Fængsel, en Vej, en Kloak o. s. v., har man i Inventaret og det færdige Anlæg et Vederlag for Kapitaludlægget, og Formuen er derfor ved dets Ibrugtagning uforandret. Hvis det anskaffede ikke er af den Art, at det opbruges i det Aar, i hvilket det er anskaffet, kan man altsaa ikke føre dets Anskaffelse til Udgift for det Aar. Paa den anden Side vil ethvert Anlæg eller Inventar gaa til i en vis kortere eller længere Tid, dels som Følge af Slid, dels som Følge af ny Skik og Maade, der gør bestaaende Anlæg uhenigtsmæssige eller ubrugelige. Anlæg og Inventar »forbruges« altsaa i Løbet af den Aarrække, i hvilken de faktisk gør Nytte. Det er muligt, at der ikke forbruges lige meget hvert Aar. Men det er praktisk umuligt at beregne det aarlige Forbrug, saa at man maa gaa ud fra, at hvert Aar bruger en lige stor Andel af Anlægget eller Inventaret. Nu ved man ganske vist først, naar et Anlæg gaar ud af Brug, hvormange Aar det har gjort Nytte, og hvormeget altsaa hvert af de foregaaende Aar burde betale af det. Men man kan ikke lade Regnskaber staa uopgjorte, indtil alt Anlæg og Inventar, som Aaret har benyttet, er opbrugt. Man maa derfor, naar man begynder Brugen, anslaa en rimelig Varighed, og paa hvert af de følgende Aar føre til Udgift en derefter beregnet Kvotadel

af Anlægget eller Inventaret. Dette gør den private Forretning ved at optage det af Kassebeholdningen eller ved Omsætning af andre Aktiver eller ved Forøgelse af Passiver til Anlægget atholdte Beløb som et Aktiv, og hvert Aar nedskrive det med det i Forhold til den antagelige »Forbrugstid« beregnede Beløb, der som Afskrivning føres til Udgift paa Driftsregnskabet. Formuestatus udviser altsaa efter ethvert nyt Anlæg en Stigning af Anlægsaktiverne og en tilsvarende Formindskelse af Kassebeholdningen eller andre Aktiver eller Forøgelse af Passiver. Efterhaanden som Anlægget bruges, nedskrives Anlægsaktiverne og stiger de øvrige Aktiver eller formindskes Passiverne med det Beløb, der er ført til Udgift paa Driftsregnskabet uden at medføre nogen Beholdningsudgift. Et Anlægs Anskaffelse og dets Forbrug medfører altsaa paa denne Maade ingen Forandring i den samlede Formuebeholdning; der sker kun en Forskydning indenfor Formuen, medens Driften hvert Aar afholder sin Del af Anskaffelsessummen. Dette finder formelt ogsaa Sted, naar Driften giver Underskud; det er da Underskudet og ikke Afskrivningen, der bringer Nedgang i Formuen.

Disse Principer er lige anvendelige for Staten og Kommunen som for den private Forretning. Den sidste maa beregne det aarlige Afskrivningsbeløb for at kunne bedømme Aarets Gevinst eller Tab, og Staten og Kommunen har samme Beregning nødvendig for at bestemme, hvormeget den skal lade hvert Aars Skatteydere betale for Aarets Forbrug af Anlæg og Inventar. Der er økonomisk set ingen Forskel, der skulde gøre forskellige Regler paakrævede. Det anføres vel, at det Offentliges Anlægsaktiver har en anden Karakter end den private Forretnings, idet disse kan gøres i Penge,

medens det Offentliges Anlægsaktiver er bunden til en bestemt Brug, i alt Fald uforenelig med anden Brug og derfor ikke sælgelige. De private Aktiver har altsaa en Salgsværdi, som gennem Brugen forringes, medens de offentlige Aktiver er uden Salgsværdi, og derfor Udgiften til deres Anskaffelse straks maa fraskrives Formuen. Der er imidlertid ikke denne Forskel. Det kan være, at et Anlæg kan løsrives fra en privat Forretning og sælges særskilt, men det samme gælder enkelte af de offentlige Anlæg. I Reglen er et Anlæg saaledes afpasset efter den bestemte Forretning, at det paa samme Maade som det Offentliges Veje, Kloaker, Skoler, Hospitaler o. s. v. kun har sin Værdi for den Brug, hvortil det er bestemt. Men derfor er det ikke uden Værdi. Det viser sig ved, at man, hvis man ikke havde det, var nødt til at anvende Kapital paa at skaffe det tilveje. Det har netop den Værdi, som ligger i, at man, saalænge det varer, ikke skal anvende Kapital til dets Anskaffelse, altsaa lig en i Forhold til dets fremtidige Varighed bestemt Kvotadel af Anlægs-kapitalen, eventuelt af den større eller mindre Anlægs-værdi, det efter de nuværende Priser vilde have haft. Regnskabsmæssigt maa Værdien af et Anlæg saavel for den private Forretning som for Staten og Kommunen bestemmes efter den Kapital, der til enhver Tid med en passende Afskrivning er bunden i det, og det er i saa Henseende ligegyldigt, om det tjener økonomiske eller blot ideelle Maal, naar det blot tjener de Maal, Forretningen eller det Offentlige skal realisere.

Man kan ikke komme udenom Afskrivningen af Anlæg og Inventar ved at gaa ud fra, at Anskaffelserne hvert Aar vil være nogenlunde lige store, og altsaa

føre hvert Aars Anskaffelser til Udgift for Aaret i Stedet for Afskrivning. Det er en Følge af den stigende Udvikling, at Beløbet til Anskaffelser vil stige stærkt for hvert Aar. Saaledes er Statens Anskaffelser af disse Aktiver, saa vidt man kan skønne ved Gennemgangen af de sidste 40 Aars Kasseregnskaber, i denne Tid steget fra gennemsnitlig $7\frac{1}{4}$ Mill. Kr. aarlig i det første Decennium til $16\frac{1}{3}$ Mill. Kr. aarlig i det sidste og i 19^{08/09} til over 20 Mill. Kr. Man vilde derfor ved en saadan Regel komme til at belaste Aarets Skatteydere for stærkt til Bedste for Fremtiden. Paa den anden Side vilde man let komme til et altfor ringe Beløb ved at følge den Regel i Stedet for Afskrivningsbeløbet at føre til Udgift for Driften det Beløb, der ordinært afdrages paa den faste Gæld. Afdragstiden for et Laan kan være fastsat anderledes end det derfor anskaffede Anlægs Forbrugstid, og det er, naar et Laan anvendes til mange forskelligartede Anlæg, ganske tilfældigt, om Afdragene udgør et passende Afskrivningsbeløb. En saadan Regel er derhos ganske irrationel; man stifter Gæld, naar man ikke har tilstrækkelig kontant Beholdning til fornødne Udbetalinger, og man kan derved sættes i Stand til ikke blot at anskaffe Anlæg og Inventar, men ogsaa at købe Grunde, yde Laan og forøge andre saadanne Aktiver, der ikke er Genstand for Forbrug og derfor ikke bør foraarsage Udgift for den aarlige Drift. Og man kan anskaffe Anlæg og Inventar uden at Gælden stiger, naar Kassebeholdningen er tilstrækkelig, eller den forøges ved Realisation af andre Aktiver. Reglen er endelig upraktisk. Den tvinger til at afpasse Laanets Amortisationstid efter Forbrugstiden af de Anlæg, som skal anskaffes

for Laanet, og stiller derfor ikke Laansøgeren frit med Hensyn til Opnaaelsen af de bedste Betingelser for Laanet, som det efter Laanemarkedets Tilstand kunde være muligt og bl. a. af Hensyn til Omkostningerne ved Optagelsen af nye Laan fordelagtigt at opnaa uopsigeligt eller paa meget lang Amortisationstid. Med den i Kommunernes Budget og Regnskab almindelig fulgte Regel, kun at belaste Aarets Skatteydere med Afdragene paa Gælden i Stedet for en passende Afskrivning af Anlæg og Inventar, er det rimeligt, at Indenrigsministeriet for Kommunerne udenfor København kun tillader en Amortisationstid for Laan fra 15 til 40 Aar, forskellig efter Anlæggets Art (se Nationaløk. Tidsskrift 1909 p. 233).

Staten og Kommunen kan altsaa ikke slaa sig til Ro med, at Kasseregnskabet giver tilstrækkelig Oplysning med Hensyn til Spørgsmaalet om Formuens aarlige Forøgelse eller Formindskelse. De kunde ganske vist fastholde Kasseregnskabsformen og føre Afskrivningen til Udgift mellem de Kassekonti, der vedrørte Driften, og igen til Indtægt mellem de Konti, der angik Formuen, eller man kunde beregne Afskrivningens Beløb og anlægge sin Økonomi efter, at Kasseregnskabet's Konti, vedrørende Driften, skulde give et Overskud svarende til Afskrivningsbeløbets Overskud udover Gældsafdragene, som førtes til Udgift mellem Driftskontoerne, altsaa budgettere et saadant Overskud til Ligning paa Aarets Skatteydere. Ad en Omvej naar man jo ogsaa sit Maal. Men man tager dog ikke Omvejen, uden at den lige Vej frembyder Ulæmper, som gør Omvejen lettere. Hvis Kasseregnskabsformens Bevarelse simplificerede Regnskabsvæsenet og gjorde

det mere overskueligt, var der Grund til at beholde den og komme udenom dens Mangler ved Læmpelser. Men dette er saa langt fra Tilfældet. Alt det, man maa udelade af Regnskabet som Kasseregnskab, maa man føre Regnskab med udenfor dette. Vi saa før, at man maatte føre særligt Regnskab over Forbruget af Anlæg og Inventar for at bestemme det Beløb, hvortil man maatte tage Hensyn ved Bedømmelsen af Skatteydernes Tilsvær. Man maatte føre Regnskab over Formuebevægelserne og deres Indflydelse paa hver enkelt Formuedel. Man maatte føre Regnskab over sin Produktion, over hvad der solgtes af den, hvad der forbrugtes og hvad der blev i Behold. Man maatte føre Regnskab over sine Varebeholdninger med Tilgang, Forbrug, Svind og Beholdning. Man maatte føre Regnskab over sine Tilgodehavender med Tilgang, Afgang, Restancer og Beholdning, over sin Gæld med Afgang og Tilgang o. s. v. Man fik en Række af selvstændige Regnskaber, der tilsammen gav et ikke mindre vidtløftigt Regnskabsvæsen end den Forening af dem i et organisk Hele med Tilknytning til Fortid og Fremtid, som Forretningsregnskabet giver, og man opnaaede ikke den Sikkerhed, Forretningsregnskabet giver gennem den indbyrdes Afstemning af alle Drifts- og Beholdningskonti. Og det gav i sit Resultat kun Oplysning om Kassebeholdningen, medens Oplysningen om den øvrige Del af Formuen maatte fremskaffes ved Sammenholdelse af Regnskabet med udenfor Regnskabet faldende Formuefortegnelser.

Nogen Fordel fremfor det almindelige Forretningsregnskab frembyder Kasseregnskabet ikke. Hint giver den samme Oversigt som dette over den kontante

Indgang og Udgang og Kassebeholdningens Størrelse paa Regnskabets Kassekonto, som, om ønskeligt, let kan specificeres ud paa samme Maade som Kasse-regnskabet. Den Ulejlighed, det siges at forvolde at skulle fordele Renter, Husleje, Skatter o. l., hvis Periode skæres af Regnskabsaaret, over 2 Regnskabsaar, kan man for Staten og Kommunen uden Ulæmpe undgaa ved at tage dem til Indtægt eller føre dem til Udgift i det Regnskabsaar, i hvilket de forfalder, paa samme Maade, som man først bogfører sin Afgrøde, naar den er indhøstet som moden, og fører den til Indtægt for det Aar, i hvilket den er indhøstet, uagtet den har økonomisk Værdi forinden, ja der i Virkeligheden er en voksende økonomisk Værdi lige fra det Øjeblik, Sæden er lagt. Men som tidligere bemærket, kan intet Regnskab give et fuldt adækvat Billede af det økonomiske Liv, og man skal ikke gøre Regnskabet besværligere end man har nødvendig.

Forretningsregnskabet frembyder endelig den For- del, at Budgettet, naar det tager Sigte paa et saadant, kan blive ganske anderledes fyldigt end et Kassebudget. Dette indskrænker sig jo til at regulere de økonomiske Forhold, der medfører Indbetaling og Udbetaling af Penge. Det Budget, der tager Sigte paa det fyldigst mulige Regnskab, kan opstille talmæssig Rettesnor for ethvert Skridt af økonomisk Betydning, som f. Eks. vedrørende Eftergivelse af en Fordring, Formindskelse af Varebeholdninger ved Forbrug, Overtagelse af en Ejendom for en Obligation. Det kan direkte vise hele den ventede Formueforandring med Forskydningerne mellem de forskellige Aktiver og Pas-

siver indbyrdes, medens Kassebudgettet kun viser den ventede Forandring i Kassebeholdningen.

Medens Budgettet for Staten og Kommunen nu tager sit Udgangspunkt i Kassebeholdningen ved Aarets Begyndelse, tager det Budget, der skal regulere samtlige Aarets Formuebevægelser, sit Udgangspunkt i Formuebeholdningen ved Aarets Begyndelse, og viser, med hvilket Beløb den kan ventes at stige eller falde, saa at man ved at tillægge eller fradrage Formuebeholdningen dette Beløb faar den ventede Formuebeholdning ved Aarets Slutning. Et saadant Budget maatte væsentligt falde i 3 Afdelinger:

1. Driftsbudgettet, som viser Aarets ventede Frembringelse og Forbrug og som, hvis Staten og Kommunen ikke regulerer sine til Dækning af Udgifterne nødvendige Indtægter ved en Suppleringskat, maa vise et Overskud eller Underskud, som vil forøge eller formindske Formuen. Dette overføres til

2. Budgettet over Vinden og Tab, som iøvrigt viser den Formueforøgelse og Formuedgang, der kan ventes at indtræffe uafhængig af Driften, f. Eks. ved Eftergivelse af en Fordring, ved Gaver, ved Fortjeneste ved Salg af en Ejendom, Udbyttet ved Salg af Ting, der ikke figurerer i Formuen o. l., og hvis Difference ogsaa maa forøge eller formindske Formuebeholdningen. Differencen paa dette Budget overføres paa

3. Budgettet over Formuebevægelserne, som viser, hvorledes Omsætningen mellem Aktiverne og Passiverne indbyrdes ventes at ville blive og hvorledes Differencen paa Budgettet over Vinden og Tab optages af Aktiver og Passiver.

Hvis man vilde opstille Finansloven og Statsregnskabet, som de nu foreligger, paa denne Maade, maatte man forbeholde sig at opføre som Driftskonti, hvad der nu er opstillet som Kassekonti, og at Resultatet mulig blev et andet, hvis de fra Bunden af var opbyggede efter en Driftsregnskabsform. Man maatte ogsaa foretage en Beregning af, hvilket Beløb man skulde opstille for Aarets Forbrug af Anlæg og Inventar. For at finde dette, maatte man gennemgaa de foregaaende Aars Statsregnskaber saa langt tilbage, som en mulig Gennemsnits-Forbrugstid af Anlæg og Inventar kunde række, og uddrage alle Anskaffelser af denne Art. Dette har, som tidligere bemærket, sin Vanskelighed som Følge af, at det ikke altid kan ses, om en Udgift er til Vedligeholdelse eller Forøgelse. Desuden er det ikke altid muligt ved de opførte Anlægsudgifter at se, hvad der er medgaaet til Grundanskaffelser og altsaa ikke skal være Genstand for Afskrivning. Ved en saa hensyntagende Gennemgang som muligt, ved hvilken dog kun er medtaget, hvad der med Sikkerhed kan skønnes at være Forøgelse og ikke blot Vedligeholdelse, og ved hvilken er medtaget Statens Tilskud til andre Institutioner til Anlægs- og Inventaranskaffelser, hvilke jo økonomisk maa behandles paa samme Maade som Statens egne Anskaffelser, finder man, at der i de sidste henholdsvis 40, 35 og 30 Aar før 19⁰⁸/₀₉ er sket Anlægs- og Inventaranskaffelser til følgende Beløb: (se Tabellen Side 50).

Under Hensyn til den Maade, hvorpaa Forøgelsen fordeler sig, vil en gennemsnitlig Afskrivningstid af 30 Aar ikke være for kort, maaske snarere for lang. Jeg har omst. S. 52—53 opstillet Statsregnskaberne for 19⁰⁷/₀₈ og

	De sidste 40 Aar Mill. Kr.	De sidste 35 Aar Mill. Kr.	De sidste 30 Aar Mill. Kr.
Krigsberedskab	160	147	130
Jernbaneanlæg og Materiel	247	229	212
Telefon- og Telegrafanlæg og Materiel.....	11	10	9
Havneanlæg og Materiel ..	31	31	30
Andet Anlæg og Inventar .	66	64	60
Ialt...	515	481	441

19^{08/09} samt Finansloven for 19^{09/10} med det nu forelagte Forslag til Tillægsbevillingslov og det for iaar forelagte Finanslovsforslag paa den her foreslaaede Maade, idet Afskrivningsbeløbet er beregnet efter en 30aarig Afskrivning af de foregaaende 30 Aars Anskaffelser. Berregnes en 40aarig eller 35aarig Afskrivning, bliver Afskrivningsbeløbet for de 4 Aar: for 19^{07/08} henholdsvis 12,8 og 13,3 Mill. Kr., for 19^{08/09} 12,8 og 13,7 Mill. Kr., for 19^{09/10} 13,1 og 14,1 Mill. Kr. og for 19^{10/11} 13,8 og 14,9 Mill. Kr.

Betragter man det forelagte Lovforslag for 19^{10/11}, ser man, at det som Enderesultat kun giver den Oplysning, at Kassebeholdningen ventes formindsket med c. 20^{1/2} Mill. Kr. I den ovenangivne Form giver Forslaget desuden Oplysning om, at Formuetilbagegangen som Følge af Aarets Økonomi ventes at blive 9,30 Mill. Kr., medens den stærke Forbrug af Kassebeholdning iøvrigt kun skyldes en Omlægning mellem Kassebeholdning og Aktiver og Passiver, over hvilken der derhos gives en Oversigt, som den nuværende Budgetform ikke giver Mulighed for. Det viser desuden, at af Formuetilbagegangen vil Driften lade udækket 9,37 Mill. Kr., og man har a. t. s. a. Holdepunkt for Overvej-

elserne om, hvormeget man burde paalægge Aarets Skatteydere at betale for at undgaa Underskudet, noget, det foreliggende Lovforslag slet ingen Mulighed giver for.

Hvis man havde Regnskaberfaring efter en saadan Regnskabsform, kunde man have opført Bevægelsen paa Varebeholdningen og Indtægtsrestancer til mulig større eller mindre Forøgelse eller Formindskelse af Kassebeholdningen. Man savner under Driften en Afskrivning for Svind paa Varebeholdningen; en saadan behøvede dog ikke at forandre de foreliggende Endresultater, idet, som foran nævnt, Kasseregnskabsopstillingen faktisk tager Hensyn til denne Driftsudgift. Endvidere burde man, naar man som Indtægt opførte de af Driften opstaaende Formuekrav, som Udgiftspost paa Driften have en Afskrivning af uerholdelige Fordringer. Det nemmeste vilde være at opføre, hvad der i det paagældende Aar faktisk afskrevet eller ventedes afskrevet som uerholdeligt, men det vilde være korrektere og tillige regulere Forholdet mellem gode og daarlige Aar, om man afskrev et efter Størrelsen af de opstaaende Krav beregnet Normalbeløb som Driftsudgift og regulerede den faktiske Afskrivning paa Vinden og Tab. Dette leder ind paa Spørgsmaalet, om man ikke systematisk burde imødegaa de økonomiske Følger for Staten og Kommunen af de periodisk tilbagevendende Nedgangsaar ved Overskudsopsamlinger i de gode Aar. Det er urimeligt, som det nu er ordnet, at Kommunerne er forpligtet til at skaffe Balance for hvert Aar ved den bevægelige Ligningsskat. De daarlige Aar vil bringe Kommunens Udgifter til at stige og dens Indtægter til at dale, og

Indtægt.	I. Dri			
	1907—08	1908—09	1909—10	1910—11
1. Overskud af Domæneindtægter	986476	942127	959499	1,04801
2. Renter af Statsaktiverne	8,433544	5,861452	6,817021	6,10951
3. Direkte Skatter.....	15,037786	15,628913	15,160000	18,74250
4. Indirekte Afgifter.....	66,380569	66,918413	64,331700	62,40900
5. Overskud af Postvæsenet	1,953453	396637	693376	1,09251
6. Overskud af Telegrafvæsenet	291834	146200	239258	19001
7. Overskud af Klasse-lotteriet.....	1,551446	1,541313	1,555000	1,55000
8. Adskillige Indtægter ..	2,623666	2,244170	2,670383	2,84121

Driftsunderskud.....	»	3,326780	8,105298 ¹⁾	9,37111
	97,258774	97,006005	100,531535	103,35391

II. Vinde

Driftsoverskudet	8,260518	»	»	»
Indkommen ved Salg af udrangeret Materiel....	61450	40170	69755	69711
Indgaaet » det kgl. Sundhedskollegiums» Fond..	»	»	14410	»
Formuetilbagegang	»	3,286610	10,021133	9,30140
	8,321968	3,326780	10,105298	9,37111

III. Formue

Formuefremgangen	8,321968	»	»	»
Salg af Grunde.....	293553	6018	14000	51400
Indløsning af Tiende.....	»	»	8160	»
Afskrivning af Anlæg og Inventar	14,500000	14,700000	15,200000	16,10000
Afdrag p. udest Fordringer	497357	462557	508274	45931
Salg af Obligationer	1,391842	»	1,440000	3,22500
Formindsk.afKassebeholdn.	»	14,636858	»	20,58181
Forøgelse af Laan	»	»	53,172000	»
Forøgelse af Deposita....	1200	4700	10000	1000
Forøgelse af Fond.....	»	147059	3510	301
	25,005920	29,957192	70,355944	40,89321

¹⁾ Ifølge Finansministerens Meddelelser ved Fremlæggelsen af Tillægsbeviskud med yderligere 8—9 Mill. Kr., som Toldtægterne vil indbringe m

²⁾ Hvis de af Finansudvalget foreslaaede og tiltraadte Ændringer ved Aarsager til yderligere Forøgelse af Underskudet kan nævnes mind

³⁾ Ved de under Note 2 nævnte Ændringer nedsættes Forøgelse af Anlæda Salg af Obligationer nedsættes med 336000 Kr. og Underskudet, so ningen med 2,288368 Kr.

den nødes derfor til i et saadant Aar, hvor Borgerne er daarligst stillede, at forhøje Skatterne for at undgaa det forbudte Underskud. De høje Skatter burde tværtimod være taget i de gode Aar, saa at Skattebyrden kunde lettes, i alt Fald undgaa Forhøjelse i de daarlige Aar. Hvis noget saadant indførtes, maatte selvfølgelig det, der lignedes hertil, samles i en Fond, der kun maatte bruges i Overensstemmelse med sit Øjemed, og det kunde ikke være vedkommende kommunale Myndighed, men den centrale Myndighed, der tog endelig Bestemmelse om, hvormeget der i det kommende Aar skulde paalignes til »Nedgangsfonden«, eller hvormeget der maatte tages af den til Nedsættelse eller til Undgaaelse af Forhøjelse af Ligningsskatten. Paa lignende Maade kunde Staten regulere Forholdet mellem gode og daarlige Aar for sit eget Vedkommende. Den Omstændighed, at man med den ændrede Budgetform blev i Stand til nøjagtigt at beregne, hvad der paahvilede Aarets Skatteydere at udrede, gjorde det nemlig muligt ogsaa for Staten at tage sit »Topforbrug« dækket ved en bevægelig Ligningsskat. Denne vilde medføre den Virkning, at Vælgerne, der næsten alle vilde være Skatteydere med Hensyn til denne Skat, blev mere direkte interesserede i Statens Økonomi og de Foranstaltninger, der har Indflydelse paa den.

Et Spørgsmaal, som den nuværende Regnskabsform ikke giver Anledning til at rejse, er, om Aarets Skatteydere burde nyde godt af den i Aarets Løb stedfindende Værdistigning af Aktiverne, specielt Grundværdistigningen, idet dens hele Beløb eller en Del af det toges til Indtægt for Driften og altsaa for-

mindskede det Beløb, Skatteyderne skulde dække. Spørgsmaalet er ikke rejst rent, og det vilde ogsaa være vanskeligt at paavise Beløbet af den aarlige Stigning. Det er derimod rejst i den Form, at man under Hensyn til den aarlige Værdistigning af Kommunens Grunde skulde være berettiget til væsentlig at nedsætte det Beløb, der bør betales for Forbruget af Anlæg og Inventar eller maaske endog aldeles undlade Afskrivning (se Kbhvns. Borgerrepræsentations Forhandlinger 19⁰⁹/10 p. 1749 ff.).

Det synes at maatte blive Konsekvensen af en saadan Regel, at det Værdifald, der fandt Sted i Løbet af Aaret, i tilsvarende Omfang maatte dækkes som en Udgift for Driften, altsaa eventuelt ved Forhøjelse af Ligningen. Værdistigningen følger hovedsagelig med Kommunens Vækst. Som denne forøger Kommunens Udgifter, forøger den ogsaa dens Indtægter ved større Skatteindtægt og Udbytte af Aktiver. Naar de opgaaende Aars Skatteydere var bleven lettet i deres Skattepligt ved det sukcessive Forbrug af Værdistigningen, kom Skatteyderne i de Aar, i hvilke Tilbagegangen fandt Sted, og altsaa Værdistigningen tilintetgjordes, til at betale de gode Aars Forbrug, hvis den forbrugte Værdistigning skulde restitueres.

Det vilde være utænkeligt for den private Forretning at tage et saadant Beløb til Indtægt paa sit Driftsregnskab. Dette skal vise, om Forretningen som saadan betaler sig og derfor bør opretholdes, og for dette Spørgsmaal kan det ikke være afgørende, om de Grunde, paa hvilke Forretningsanlægene findes, stiger i Værdi. Men Forretningens Indehaver vilde handle paa samme Maade som Kommunen i det be-

rørte Tilfælde, naar han til sit Behov foruden Forretningens Overskud brugte Grundenes Værdistigning. Han vilde derved formindske sin disponible Kapital uden Midler til at faa den erstattet, en sørgelig Nødvendighed eller en skæbnesvanger Letsindighed.

Tænkte man sig Kommunen eje en almindelig, moderne indrettet Beboelsesejendom, vilde dennes Værdistigning vise sig ved, at Lejeindtægterne steg stærkere end Udgifterne, saa at Overskudsindtægten voksede. Værdistigningen vilde være den kapitaliserede Netto-merindtægt. Man kan ikke samtidig forbruge en Kapital og vedblive at oppebære Indtægt af den. Forbruger Kommunen et til Værdistigningen svarende Beløb i sin Drift, maa den aarlig tilsvare eller savne Renterne af dette Beløb, som den maa have taget af sin Kassebeholdning, der altsaa enten er formindsket eller gennem Laan forøget med et tilsvarende Beløb, og Rentetilsvaret vil ækvivalere Nettomerindtægten af Ejendommen. Ved at forbruge Værdistigningen afskærer Kommunen sig altsaa fra den med Kommunens Udvikling følgende forhøjede Indtægt af Ejendommen, og de efter Værdistigningen følgende Aars Skatteydere maa forsaavidt bære de af Kommunens Udvikling følgende forøgede Byrder uden at nyde godt af den samme følgende forøgede Indtægt. Dette vilde blive særlig grelt, hvis man tænkte sig Kommunen eje alle Grunde indenfor dens Omraade. Den heldige Stilling, der heraf skulde flyde for Kommunen, var ikke den, der opnaaedes ved hvert Aar at forbruge Grundenes Værdistigning, men at Kommunens aarlige Indtægter af Grundene holdt Trit med de ved Kommunens Udvikling stigende Udgifter.

Tænkte man sig, at den Grund, Kommunen ejede, benyttedes til Skolegrund eller i andet kommunalt Øjemed, vilde Forholdet blive det samme. Idet Kommunen forbrugte den aarlige Værdistigning af Grunden, forringede den hvert Aar sin Kassebeholdning med et tilsvarende Beløb, og den forøgede altsaa for ethvert af de følgende Aar det Beløb, Skatteyderne maatte tilskyde, med Renterne af det forbrugte Beløb. Kommunen benytter stadig Grunden med den Værdi, den til enhver Tid har. Den har altsaa stadig den fulde »Indtægt« af Grunden og kan derfor ikke samtidig have forbrugt nogen Del af Grunden. Først naar Grunden blev ledig og derefter blev solgt, vilde selve Beløbet blive restitueret Kassebeholdningen, hvis da Værdistigningen indvandt. Men i Almindelighed vilde Skolegrunden først kunne sælges, naar Kommunens Tilbagegang havde gjort en Skole i det Kvarter overflødig, og saa vilde samtidig Værdistigningen være bortfalden. Paa samme Maade som for Grundens Værdistigning forholder det sig med den Værdistigning af Anlægget, der følger af, at det nu vilde være dyrere at udføre end tidligere. Aarets Skatteydere kunde med ligesaa stor Ret, men ogsaa til lige saa stor Skade for Fremtiden »forbruge« denne Værdistigning.

Ogsaa med Hensyn til Grunde, Kommunen havde indkøbt til fremtidig Brug eller til Salg, vilde Forbruget af den aarlige Værdistigning formindske Kassebeholdningen, saa at alle de følgende Aar bebyrdedes med et Beløb, svarende til Renterne af den forbrugte Værdistigning, uagtet de desuden maatte bære de med den Udvikling, som havde foraarsaget Værdistigningen, følgende forøgede Udgifter. En læmpeligere Form mod

Fremtiden var det, kun at lade beregnede Renter af Værdistigningen komme Aarets Skatteydere tilgode. Det maatte selvfølgelig forudsættes, at de ikke som af almindelige Beboelsesejendomme og Grunde, der optages af en bestemt Brug, allerede nød det fulde Udbytte af Grunden med den Værdi, den til enhver Tid havde. Ogsaa herved vilde man formindske Kassebeholdningen til Skade for de følgende Aar; man kunde kun undgaa at skade disse Aar ved hvert Aar desuden at tage til Indtægt Renterne af det Beløb, hvormed Kassebeholdningen i de foregaaende Aar paa denne Maade var formindsket. Man forøgede da Driftsindtægten ved til Grundenes Købesum efterhaanden at lægge Renter og Rentes Renter af den aarlige Værdistigning i det Haab, at Grunden, naar den endelig toges i Brug eller solgtes, gav Dækning for det Beløb. Men hvad enten man gør dette eller man, hvad der med Hensyn til Grunde, der er indkøbt til fremtidig Brug eller til Salg, regnskabsmæssigt ikke kan indvendes noget imod, forøger Driftsindtægten ved at tillægge Grundenes Købesum for hvert Aar dennes Renter og Rentes Renter med Fradrag af Indtægten af Grundene, er man inde paa en Spekulation, som for en Kommune er betænkelig. Det er altid i trange Tider, at Tanken om den Art Udveje dukker op, paa samme Maade, som naar Folk i Pengetrang tager Tilflugt til Børspekulation. Undertiden lykkes Spekulationen, men slaar den fejl, kommer man i dobbelt Nød. Selv for en By som København er det højst problematisk, hvilken Udvikling den gaar imøde; en ringe Forskydning af de bestemmende Faktorer, og Byens Stilstand eller Tilbagegang vilde lade den smærteligt føle Byrden

af en for at muliggøre Forbruget af »Værdistigningen« eller de haabede fremtidige Værdier stiftet Gæld. Det er selvfølgelig lige forkasteligt, om denne Indtægtspost bruges direkte eller indirekte ved Undladelse af at dække det aarlige Forbrug af Anlæg og Inventar. Det er derfor forkasteligt kun at fortsætte Afskrivning f. Eks. af en Skole, indtil Bygningen er skrevet saa langt ned, at Afskrivningsbeløbet \pm Grundværdien er i Stand til at skaffe Kommunen et nyt Aktiv i Stedet for det gamle, jfr. Kbhvns. Borgerrepræsentations Forh. 19⁰⁹/₁₀ p. 1932. Opføres Skolen paa en Grund i samme Kvarter, standser Afskrivningen efter denne Regel vel ikke, før Skolen er skrevet helt ned, idet Grundene maa forudsættes at have samme Værdi. Men nedlægges Skolen, vilde det være urigtigt at benytte Grundens Værdistigning siden Skolens Anlæg som Bidrag til Opførelse af en Skole andetsteds. Skatteyderne har den Fordel at tjene Forskellen mellem Aarsudbyttet af den ledigblevne Grund og Renterne af Købesummen for den ny Skolegrund. Men den Kapital, hvoraf denne Forskel er Udbyttet, har Skatteyderne i de Aar, den nye Skoles Afskrivning varer, intet Krav paa at forbruge.

Medens den private Forretning i mange Hundrede Aar har været i Stand til at føre sit Regnskab saaledes, at Resultatet af Aarets Økonomi kunde bedømmes, har Staten og Kommunen hidtil levet som i Uvidenhed om denne Metode. De opgør vel hvert Aar foruden deres Kasseregnskab en »Formuestatus«, idet de tillægger eller fradrager de foregaaende Aars Aktiv- og Passivbeholdninger alle eller nogle af de Kasseindtægter og Kasseudgifter, der angaar Formuen. Men

ligesom Kasseregnskabet ikke viser Forbruget af Anlæg og Inventar, saaledes fraskrives den af Forbruget følgende Forringelse ikke paa disse Aktiver, der derfor stadig staar opførte med deres Anskaffelsessummer, saa at der regnskabsmæssigt bliver et altfor stort Overskud af Aktiver over Passiver. Paa Statens Status er desuden intet ført til, vedrørende Bygninger, Slotte o. l. siden 1885 eller vedrørende Skovene siden 1890. Denne Statusoversigt er lige saa værdiløs som den, der for Landets Kommuner udarbejdes i Statistisk Aarbog paa Grundlag af Kommunernes Statusopgørelser. Det er muligt, at Kommunerne ejer den angivne Formue, men ingen kan vide noget derom. Det er endog muligt, at Oversigten, opgjort paa Grundlag af rigtige Statusopgørelser, viste et Overskud af Passiver, om end Sandsynligheden under Hensyn til Ministeriets Fordringer med Hensyn til Laanenes Amortisationstid og Tiden for Restitutioner af Beløb, afholdte af den baandlagte Kapitalformue, Undladelsen af at optage adskillige Aktiver paa Status og en Del Nyanskaffelsers Afholdelse som Vedligeholdelse taler for, at der blot er et mindre Aktivoverskud end angivet.

At det Offentlige hidtil har kunnet undvære en paalidelig Opgørelse af sin Drifts- og Formuestatus, ligger i, at det ikke for Staten og Kommunen som for den private Forretning er en Livsbetingelse at kende sin økonomiske Rækkevidde. Den private Forretning maa udnytte sine Evner til yderste Maal for at kunne realisere sine Opgaver og bestaa i Konkurrencen, og kommer den over Maalet, ødelægger den hurtigt sin økonomiske Evne. Staten og Kommunen har langt til Bunden af sin Kredit og Skatteydernes Lomme, og den har derfor uden mærkelig Ulæmpe kunnet søge sine Midler det ene eller det andet Sted

der afskrives af sidstnævnte Beløb, eller mulig kun af de Ejendomme, der siges at tjene almindelige kommunale Formaal, med tilhørende Inventar. En tilsigtet Afskrivning af »bogførte Værdier af Inventariegenstande, som maatte findes opførte under det løbende Budget« ses ikke gennemført; af andet Anlæg og Inventar end nævnt beregnes ingen Afskrivning, og Broanlæg, Vej- og Kloakanlæg m. m. føres straks til endelig Udgift for Kapitalformuen. Af Driften afholdes derimod endel mindre Anlægsudgifter, som altsaa faktisk er Genstand for Afskrivning i 1 Aar.

Hvad der føres til Udgift som Afskrivning, benyttes ikke til Nedskrivning af de paagældende »Ejendomme«, men opsamles i en Fond. Hver 15de Aar skal foretages Omvurdering af Kommunens Ejendomme, og Fonden skal da afskrives paa Ejendommene, hvis yderligere Værdiforandringer derefter reguleres paa Gevinst- og Tabskonto.

Der er antagelig intet at indvende mod Afskrivningen vedrørende Gas- og Elektricitetsværker, der synes at være i Overensstemmelse med Sædvane. Ved Afskrivningen af »Ejendomme« har man tænkt, at de ordinære Afdrag paa de faste Laan omtrent vilde svare til $1\frac{1}{2}\%$ aarlig af Anskaffelsesværdien af Anlæg og Inventar, vedrørende Ejendomme, der siges at tjene til Fyldestgørelse af kommunale Øjemed uden at have »almindelig økonomisk Betydning«. Herved skulde altsaa afskrives i $66\frac{2}{3}$ Aar Raadhuset, Fængsler og Politistationer, Hospitaler og Asyler, Skoler, Vandværker med Tilbehør, Brandstationer, Vej- og Kloakanlæggenes Hegn, Bygninger, løst og fast Inventar, Kloakpumpestationer, Oplags- og Arbejdspladsers Byg-

uden at behøve at bekymre sig om, hvorvidt Dækningen var korrekt søgt. Den umaadelig stærke Udvikling af Statens og Kommunens Opgaver i de seneste Decennier har imidlertid i stærkere og stærkere Grad anspændt Kreditten og Skatteevnen, saa at det mere og mere bliver paatrængende nødvendigt at skaffe nøjagtig Løsning af Spørgsmaalet, hvor Midlerne skal søges, baade for ikke at gaa Skatteyderne nærmere end nødvendigt og for ikke ved for udstrakt Benyttelse af Kreditten i Forhold til Skatteevnen at vælte Betalingen for det stigende Antal Goder, Nutiden nyder, over paa Fremtiden.

Med 19^{04/05} gennemførte Københavns Kommune en Regnskabsforandring, hvorved den tilsigtede at gøre den tidligere Form mere rationel og overskuelig. I Hovedsagen føres Regnskabet nu i Form af et rationelt Drifts- og Formueregnskab. Paa et Punkt afviger det dog fra det Rette, som det vilde have været nærmere ved, hvis det fuldt ud havde fulgt Revisionsbankens Anvisning i dens Skrivelse af 21. Oktober 1903 (se Københavns Budget for 19^{01/05} p. 143 ff.); det er i Ordningen af Afskrivningsspørgsmaalet.

København stiller ikke det Beløb, det i sit Driftsregnskab skulde føre til Udgift for Aarets Forbrug af Anlæg og Inventar, i Forhold til det samlede Anskaffelsesbeløb for Anlæg og Inventar. Den afskriver aarligt et Beløb, svarende til de ordinære Afdrag paa den faste Gæld, samt et særligt beregnet Beløb for Lange-
liniepavillonen. Kvægtorvet med dertil hørende Anlæg, Gas- og Elektricitetsværker samt Justerkammerets Inventar. Det førstnævnte Beløb beregnes som Afskrivning af Kommunens »Ejendomme«, afset fra dem,

ninger og Inventar. Samme Afskrivning er fastsat for Kvægtorvet og Slagtehuset. Denne Afskrivningstid synes betydelig at overskride den gennemsnitlige Varighed af alle de nævnte Anlæg selv med forsvarlig Vedligeholdelse, jfr. Michael Koefoeds Afhandling om kommunal Gæld i Nat. Tidsskr. 1909 p. 225. Det meste af det vil være gaaet ud af Brug længe inden Tidens Udløb, og selv de enkelte Anlæg, der overskred denne Alder, vilde i Reglen gennem Forandringer og Nyanlæg være fornyede forinden. Efter en Aarrække vil altsaa Fremtiden i forøget Grad for hvert Aar, der gaar, komme til at bære Afskrivningen af Anlæg, som Fortiden helt har forbrugt. Den øjeblikkelige Afskrivning, der finder Sted ved Anlægsudgifter, afholdte af Driften, vil paa Grund af disses Ubetydelighed intet veje op herimod. Hertil kommer den Forurettelse af Fremtiden, der sker ved at Bro-, Kloak- og Vejanlæg m.m. ikke er Genstand for Afskrivning, eller som det hedder afskrives straks. Uagtet de forbruges inden for en kortere eller længere Tid, vederlægger denne Tid intet for Forbruget, men idet Beløbet føres til endelig Udgift for Formuen, kommer en uoverskuelig Fremtid gennem Forrentning af de Kapitaler, der efterhaanden medgaar til Anlægene og deres vedvarende Fornyelse, altsaa ved en som Følge af den stadig længere Fortids Forbrug stadig voksende Afgift, til at bære Nutidens Forbrug. Det samme gælder flere Anlæg, som heller ikke afskrives, men stadig bliver staaende i Formuestatus med deres Anlægsbeløb.

For at bedømme, hvor hurtig den virkelige Afskrivning er, kan man ikke gaa den Vej (jfr. Borgerrepræsentationens Forhandlinger 19⁰⁹/₁₀ p. 1784)

at se hvor stor en Del det aarlige Afskrivningsbeløb udgør af Kommunens Laan. Kommunen har jo andre Kilder til Erhvervelse af kontant Beholdning end Laan, (Overskudsopsamlinger, Salg af Grunde og Realisation af andre Aktiver), og det er heller ikke alene til Anskaffelse af Anlæg og Inventar, at de stiftede Laan er gaaet. Man maatte derimod opgøre Stadens samlede i Brug værende Anlæg og Inventar, skønne over, hvor meget det efter de Hensyn, som maa tages, hvert Aar forringedes ved Tiden og Brugen, og se, om dette Beløb svarede til, hvad der henlagdes til Afskrivningsfonden, i Forbindelse med de af Driften afholdte Anskaffelser af Anlæg og Inventar. Men dette giver Københavns Regnskab ingen Mulighed for. En betydelig Del af Stadens Anlæg og Inventar opføres slet ikke i Status, og iøvrigt sondres ikke mellem Grund og Anlæg. Man kan altsaa efter Regnskabet ikke bedømme, om København gennemfører en forsvarlig Afskrivning. Er Afskrivningsbeløbet for lille, lever man paa Fremtidens Bekostning, selv om den næste Ejendomsvurdering viser en saadan Stigning i Grundenes Handelsværdi, at den opvejer det manglende Afskrivningsbeløb; thi som foran nævnt er Værdistigningen et Aktiv, hvoraf Fremtiden skal have Indtægterne som Bidrag til Dækning af de af den Udvikling, der har skabt Værdistigningen, følgende forøgede Udgifter, og man gaar Fremtiden for nær ved at forbruge den mindste Del af denne Værdistigning til den aarlige Drift.

Naar København har denne kunstige Form for Afskrivning i Stedet for den naturlige Form, i hvilken man beregner det aarlige Forbrug af Anlæg og Inventar, skyldes det Overlevering fra den ældre Regnskabs-

form. Forandringen tilsigtede reelt kun at skabe mere Overskuelighed, men ikke at gøre nogen Forandring i det Beløb, det ansaas for rigtigt at lade Aarets Skatteydere bære. I den Aarrække, i hvilken man har paa- lagt Skatteyderne Maksimum af, hvad Loven tillod, og der ikke har været Mulighed for at komme herunder, havde en nøjagtig Fastsættelse af Beløbet for Forbruget af Anlæg og Inventar ingen anden Betydning end at nøjagtiggøre Bestemmelsen af det aarlige Driftsover- eller Underskud. Formuen vilde reelt blive den samme, om man ved en Forandring af Afskrivnings- beløbet bevirkede en tilsvarende Forandring i Over- eller Underskudet. Det er derfor forstaaeligt, at dette Spørgsmaal ved Regnskabsforandringen ansaas for et rent formelt, og at man — blot under en anden Form — beholdt det samme Afskrivningsbeløb som tidligere, jfr. Borgerrepræsentationens Forhandl. 19⁰⁹/₁₀ p. 1783. Det havde derfor ogsaa mere en formel end en reel Be- tydning, at man tidligere faktisk forhøjede Afskrivnings- beløbet ved blandt de Udgifter, Skatteyderne skulde bære, at afholde betydelige Anlægsudgifter. Men det maa dog herved erindres, at Staden har en Adgang til at forøge sine Indtægter ved Forøgelse af den indirekte Beskatning, den opretholder gennem Betal- ingen for elektrisk Lys, Gas, Brugen af Hospital m. m., og naar den faar Adgang til at forhøje sine direkte Skatter, faar Spørgsmaalets Afgørelse reel Betydning. Det er da ikke længere berettiget at bruge af Formuen i Driftsøjemed, og det maa derfor gøres op, hvormeget Aarets Skatteydere skal tilsvare for Aarets Forbrug af Anlæg og Inventar. København maa med andre Ord ikke nøjes med blot at have en Driftsregnskabsform,

det maa have et virkeligt Driftsregnskab. Vedkommende Borgmesters om stor bogholderisk og økonomisk Forstaaelse vidnende interessante Foredrag om de herhen hørende Spørgsmaal under sidste Budgetforhandling, l. c. p. 1922 ff. tør lade haabe, at man ikke vil vige tilbage for denne reelle Forandring, saa at Københavns Regnskab i enhver Henseende kan staa som et Mønsterregnskab. Hertil vilde dog desuden kræves et bedre System for Inddelingen, navnlig paa Driftsregnskabet Indtægtsside, med Forening af, hvad der hører sammen, i fælles Hovedkonti under Betegnelser, der gav Oplysning om Indholdet, samt en stærkere Gennemførelse af det Princip, Nettoprincippet, der væsentligst ligger til Grund for Opstillingen.

Frederiksberg Kommune har i Løbet af de 2 sidste Aar gennemført en fuldstændig Regnskabsforandring. Det havde et efter Kommunens Udvikling ganske uhensigtsmæssigt Kasseregnskab, der end ikke egnede sig til at danne Grundlaget for Forandringen. Det var forsaavidt et Held, at man maatte begynde paa bar Bund, som man ikke stod i Fare for at blive hængende i Fordomme. Det faldt af sig selv som det naturligste at gennemføre et fuldstændigt Forretningsregnskab. Som saadant er Regnskabet for 19^{08/09} aflagt og Budgettet for 19^{10/11} har med den Forskel, der følger af Grundlaget for Opstillingen, netop den Form, som foran er foreslaaet for Statens Budget. I det Regnskab, som skal aflægges for Perioden, vil foruden Regnskab over Driften og Formuebevægelserne, som Budgettet angaar, findes Regnskab over Vinden og Tab, Formue og Statusoversigt. For Afskrivningen følger man følgende Regler: Inventaret afskrives med 5 % af

den sidst bogførte Værdi. Bortset fra nogle korte Afskrivningstider for midlertidige Anlæg, afskrives Høspitaler og Forsørgelsesanstalter i 40 Aar, Skoler og Politistationer i 30 Aar, Vej- og Kloaker, afset fra enkelte, som antages at ville vare længere eller kortere, i 40 Aar, Forbrændingsanstalten for Dagrenovation, Vandværk og Badeanstalt med 3 % af den til enhver Tid bogførte Værdi. Inventaret og hvert Anlæg nedskrives med Afskrivningsbeløbet, saa at det i Regnskabet stadig staar opført med den Værdi, det til enhver Tid har. Jeg er bange for, at Afskrivningen af Forbrændingsanstalt, Vandværk og Badeanstalt er for langsom. Men iøvrigt er den Tendens, som synes herskende i København, til paa Fremtidens Bekostning at lette Nutidens Udgift efter de bestaaende Regnskabsregler til Forbrug af Anlæg og Inventar ogsaa kommet til Orde indenfor Frederiksberg Kommunalbestyrelse. Med ensartede Skatteforhold og de nuværende Skattefordelingsregler for Kommunernes Mellemværende vil Frederiksberg næppe heller i Længden kunne afholde et forholdsvis større aarligt Beløb til Forbrug af Anlæg og Inventar end København, og den kan derfor blive nødsaget til at gaa over til Regler, hvorved den gaar Fremtidens Skatteydere for nær.